

Code No. 6061

Roll No.

SET : C

D. El. Ed. 2nd Year Exam., July/August – 2024

Pedagogy of Sanskrit Language

संस्कृत भाषा का शिक्षाशास्त्र

(Course Code : DE-211)

(Only for Fresh/Re-appear/Mercy Chance Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश : —

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 7 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।
- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें। रोल नं० के अतिरिक्त प्रश्न-पत्र पर अन्य कुछ भी न लिखें और वैकल्पिक प्रश्नों के उत्तरों पर किसी प्रकार का निशान न लगाएँ।

6061/(Set : C)

P. T. O.

(vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः —

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यश्च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानि।
- (घ) प्रश्नसंख्या प्रश्नपत्रानुसारम् अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - 'क'

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु द्वयोः प्रश्नयोः व्याख्या कार्या -

2 × 3 = 6

(क) संस्कृत पद्यशिक्षणस्य विधीनां वर्णनं कुरुत।

(ख) संस्कृत गद्यशिक्षणस्य सोपानानां वर्णनं कुरुत।

(ग) अनुवाद शिक्षणेन कोऽभिप्रायः अस्ति ?

2. अधोलिखितयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः समाधेयः -

1 × 3 = 3

(क) व्याकरण शिक्षणस्य “अव्याकृति” विधेः उल्लेखं कुरुत।

(ख) व्याकरण शिक्षणस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।

3. अधोलिखितयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः समाधेयः -

1 × 3 = 3

(क) आदर्शप्रश्नपत्रस्य सोपानानां वर्णनं कुरुत।

(ख) वस्तुनिष्ठ परीक्षायाः स्वरूपं महत्त्वं च प्रतिपादयत।

4. अधोलिखितयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः समाधेयः –

$1 \times 3 = 3$

(क) दैनिक पाठयोजनायाः स्वरूपं प्रतिपादयत।

(ख) एकस्याः पाठयोजनायाः प्रारूपं प्रतिपादयत।

5. अधोलिखितयोः प्रश्नयोः एकः प्रश्नः समाधेयः –

$1 \times 5 = 5$

(क) अलंकारस्य परिभाषां लिखित्वा अनुप्रासः उपमा च इत्यनयोः अलंकारयोः सोदाहरणेन व्याख्या कार्या।

(ख) छन्दसः परिभाषां लिखित्वा वंशस्थः मालिनी च इत्यनयोः छन्दयोः सोदाहरणेन व्याख्या कार्या।

भाग - 'ख'

6. अधोलिखितानां वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि –

$15 \times 1 = 15$

(क) “अष्टाध्यायी” इत्यस्याः रचनायाः रचयिता कोऽस्ति ?

(i) पतञ्जलिः

(ii) यास्कः

(iii) पाणिनिः

(iv) वामनः

(ख) कवीनां निकषं वदन्ति। रिक्त स्थानं पूरयत।

(i) पद्यं

(ii) गद्यं

(iii) कारकं

(iv) समासं

(ग) पाठयोजनायां सम्मिलितः नास्ति –

- (i) उपविषयः
- (ii) विषयः
- (iii) गृहकार्यं
- (iv) प्रधानाचार्यः

(घ) अधोलिखितेषु कः गणः नास्ति –

- (i) जगण
- (ii) चगण
- (iii) रगण
- (iv) भगण

(ङ) “सगण” इति गणस्य गणचिह्नः अस्ति –

- (i) II S
- (ii) III
- (iii) SSS
- (iv) SI S

(च) कः प्रमुखः गद्यकारः अस्ति ?

- (i) कालिदासः
- (ii) बाणभट्टः
- (iii) माघः
- (iv) भारविः

(छ) “रामकृष्णौ” अत्र कः समासः अस्ति ?

- (i) अव्ययीभावः समासः
- (ii) तत्पुरुष समासः
- (iii) द्विगुः समासः
- (iv) द्वन्द्वः समासः

(ज) कस्मिन् समासे उत्तरपद प्रधानः भवति ?

- (i) अव्ययीभाव समासे
- (ii) बहुव्रीहि समासे
- (iii) तत्पुरुष समासे
- (iv) द्वन्द्व समासे

(झ) “नमः” अस्य पदस्य योगे का विभक्तिः भवति ?

- (i) प्रथमा
- (ii) द्वितीया
- (iii) तृतीया
- (iv) चतुर्थी

(ञ) वृक्षात् पत्राणि पतन्ति। अत्र वृक्षात् पदेकः कारकः ?

- (i) कर्ता कारकः
- (ii) करण कारकः
- (iii) सम्प्रदान कारकः
- (iv) अपादान कारकः

(ट) मन्ये, शंके, नूनं आदयः कस्य अलंकारस्य वाचकाः शब्दाः सन्ति ?

(i) उत्प्रेक्षायाः

(ii) उपमायाः

(iii) यमकस्य

(iv) अनुप्रासस्य

(ठ) पाठयोजनायां सम्मिलितः नास्ति –

(i) पूर्वज्ञानं

(ii) गृहकार्यं

(iii) विषयः

(iv) विद्यालयस्य लिपिकः

(ड) “अभिज्ञानशाकुन्तलम्” कस्य रचना अस्ति ?

(i) कालिदासस्य

(ii) माघस्य

(iii) भारवेः

(iv) कृष्णस्य

(ढ) आदर्शप्रश्नपत्रस्य गुणेषु अस्ति/सन्ति –

(i) वैधता

(ii) व्यापकता

(iii) वस्तुनिष्ठता

(iv) सर्वे

(ण) शैक्षिकमूल्यांकनविधौ सम्मिलिता अस्ति/सन्ति –

- (i) मौखिक परीक्षा
 - (ii) निबन्धात्मक परीक्षा
 - (iii) वस्तुनिष्ठपरीक्षा
 - (iv) सर्वाः
-